

BATI TRAKYA MÜSLÜMAN TÜRK AZINLIĞI

Cemil Kabza

Batı Trakya Türkleri Kültür ve Eğitim Vakfı

Meriç ile Karasu arasında bulunan ve Meriç, Rodop ve İskeçe illerinden oluşan bölgede, 1923 yılında imzalanan Lozan Barış Antlaşması ile bugün yaklaşık 150 bin Müslüman Türk yaşamaktadır. Batı Trakya Türkleri, Türkiye ve Yunanistan arasında imzalanan nüfus mübadelesi haricinde tutulmuş ve İstanbul Rumlarına karşılık olarak Yunanistan'da bırakılmıştır.

Batı Trakya Türkleri 1923'ten günümüze kadar çok çeşitli evrelerden geçerek, Yunanistan'ın çeşitli asimilasyon politikasına karşı verdikleri çetin mücadeleler sonucu ayakta kalabilmiştir.

31 yıllık Avrupa Birliği üyesi Yunanistan'da yaşayan Batı Trakya Türkleri bugün, 1991'de ilan edilen "Yasalar Önünde Eşitlik" politikası ışığında bazı temel vatandaşlık haklarından kısmen istifade ederken, gerek ulusal, gerekse ikili ve uluslararası antlaşma ve sözleşmelerle garanti altına alınan azınlık haklarından istifade edememektedir.

Kısmen uygulanan "Yasalar Önünde Eşitlik" politikası sayesinde Batı Trakya Türkleri bugün gayrimenkul alım satımı, işyeri açma ruhsatı, özgürce seyahat etme, tarım makineleri satın alma ve kullanma, araba ve traktör ehliyeti alma, ev inşa ve tamir etme izinleri alma, taşınmaz mülk edinme ve kısıtlı kredi alma gibi temel vatandaşlık haklarından istifade edebilmektedir.

Ancak, gerek Lozan Barış Antlaşması, gerek Türkiye ve Yunanistan arasında imzalanmış olan anlaşma ve protokoller, gerekse uluslararası insan ve azınlık hakları normlarına rağmen Batı Trakya Türkleri bugün temel azınlık haklarından hala istifade edememektedir.

Milli Kimliğin İnkârı ve Örgütlenme Özgürlüğü

Yunanistan, azınlığın Türk kimliğini inkâr etme politikasında bugün de ısrar etmektedir. Yunanistan, Batı Trakya Türkleri'ni "**Trakya Müslümanları**" olarak tanımakta ve Batı Trakya Türkleri'nin milli kimliğini ret etmektedir.

Lozan Barış Antlaşması'nın ve ardından imzalanan nüfus mübadelesi antlaşmasından sonraki dönemde, Batı Trakya'da kalan "**Müslümanlar**"ın Türklüğünden hiç bir devlet yetkilisinin kuşkusu yoktu. Kaldı ki, nüfus mübadelesi Türkiye ile Yunanistan arasında yapılmış, Batı Trakya Türkleri ile İstanbul Rumları bundan hariç tutulmuştur. Yani İstanbul Rumlarına karşı, Batı Trakya Türkleri veya tersi...

Azınlığın milli kimlik açısından en rahat dönemini 1954-1972 yılları arasında yaşadığını söylemek mümkün. Hatta 1954'te çıkan 3065 sayılı yasa ile Batı Trakya'daki bütün azınlık ilkokulların tabelalarında "**Türk ilkokulu**" ifadesi yer alması mecbur edilmiştir. O dönemde verilen tüm ilkokul diplomalarında, karnelerde ve bütün resmi evraklarda bu ifade yer almıştı. Bu durum 1972 yılına kadar devam eder. 1972'de çıkan 1109 sayılı kanun hükmünde kararname ile "**Türk ilkokulu**" ifadesi yerine "**Azınlık ilkokulu**" yazılması mecbur edilmiştir.

Albaylar Cuntası'nın iktidarda olduğu 1967-1974 döneminde demokrasi ve insan haklarından bahsetmenin mümkün olmadığını belirtmekte fayda var. Bu dönemde radyodan Türkçe haber dinlerken polis tarafından karakola götürülen ve dövülen nice soydaş hala canlı şahittir.

1974'te Cunta yönetimine karşı verilen özgürlük mücadelesi galip gelince, Yunanistan 7 yıl sonra tekrar demokrasiye dönüş yaptı. 1974-1981 yılları arasında Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkilerin kötü olduğu dönemdir. 1981'de Avrupa Birliği'ne tam üye olan Yunanistan'da özellikle azınlık hakları konusundaki olumsuzlukların düzeleceği umudunu doğurmuştu. Ancak, azınlık 1981-91 yılları arasında bir çok temel azınlık hakkını elinden kaybetmiştir.

15 Kasım 1983'te KKTC'nin ilan edilmesinden hemen sonra Yunan devleti azınlığa karşı bazı olumsuz uygulamalar koymuş ve "**Türk**" ve "**Türkçe**" deyimlerin yasaklanmasını kararlaştırmıştır.

Nitekim dönemin Dışişleri Bakanı Yannis Kapsis, 16 Kasım 1983'te Gümülcine Türk Gençler Birliği, Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği ve İske-

çe Türk Birliği isimli derneklerin kapatılmaları için mülki amirlerin harekete geçmesini istemiştir. Gümülcine ve İskeçe Valilileri, 1984 yılında, isimlerinde **“Türk”** sıfatı bulunduğu gerekçesiyle anılan dernekleri kapatılması için mahkemeye müracaat etmişlerdir.

Yunan mahkemeleri, üyelerinin **“Türk kökenli”** olduklarını belirtmeleri ve isimlerinde **“Türk”** kelimesinin bulunması gerekçesiyle 1936 yılında kurulan Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliği, 1928 yılında kurulan Gümülcine Türk Gençler Birliği ve 1927 yılında kurulan İskeçe Türk Birliği'nin kapatılmasına karar vermiştir. Karar 1987 yılının sonunda kesinleşmiştir.

1987 yılında Yunanistan Yargıtay'ının kararıyla bir toplumun kimliği inkar edilmiş oldu. Batı Trakya Türkleri tarihleriyle eşdeğer olan kuruluşlarının Türk kelimesi nedeniyle kapatılmasını, Batı Trakya Türkleri'nin milli kimliğine indirilmiş bir darbe olarak kabul etmiş ve bu haksız uygulamaya büyük tepki göstermiştir. 29 Ocak 1988'de Gümülcine'de düzenlenen yürüyüşe polis engellemelerine rağmen, binlerce soydaş gelmiş ve milli kimliğini tüm dünyaya haykırmıştır.

Rahmetli Dr. Sadık Ahmet ve Gümülcine Müftüsü İbrahim Şerif bir seçim propaganda konuşmasında **“Türküz”** dedikleri için 18'er ay hapis cezasına mahkum edilmişler ve Selanik Diavata Hapishanesine gönderilmişlerdir.

Devletin özellikle milli kimlik ve diğer azınlık hakları konusunda azınlığa yaptığı haksızlıklar, uluslararası kamuoyunun dikkatini çekmiş, bir çok uluslararası STK Batı Trakya Türkleriyle ilgili raporlar yayınlamıştır.

Bu gelişmenin ardından Yunanistan Mayıs 1991'de **“Eşit Vatandaşlık ve Yasalar Önünde Eşitlik”** politikası ilan etmek zorunda kalmıştır. Yukarıda da belirttiğim gibi, bu politikanın kısmen uygulanmasıyla azınlığın, vatandaşlık hakları konusunda kısmen rahat bir nefes aldığını söyleyebiliriz. Ancak, temel azınlık haklarının iadesi konusunda hiç bir ilerlemenin olmadığını bir kez daha tekrarlamak istiyorum.

1999 yılında Dışişleri Bakanı Papandreu, Yunanistan'ın, en nihayet, ulusal azınlıklara ilişkin uluslararası düzeyde kabul görmüş normları uygulayacağını ve milli kimlik hakkını tanıyacağını beyan etmişti. Ne var ki bu beyan bazı siyasi çevrelerde ve basında, bakan aleyhine olduğu kadar, Türk azınlık ile ilgili bu ilişkiyi savunmaya cüret eden Sivil Toplum Kuruluşları (STK) aleyhine de yaygın bir tepkiye yol açmıştır. Bazı siyasiler **“herkes kendisini istediği gibi belirleme hakkına sahiptir”** açıklamalarını yaparken, milli kimlik açısından

bireysel tanımlamaya saygı duyduklarını ancak, grup tanımlamasına karşı olduklarını açıklamayı da ihmal etmiyorlar. Yani Yunanistan'da şu anda **“Ben Türküm”** diyebiliyorsunuz ancak, 20 kişi bir araya gelerek **“Biz Türküz”**, bunun için de bir dernek çatısı altında birleşmek istiyoruz diyemiyorsunuz.

Yunanistan'ın gerek siyasi, gerekse diplomatik alanda tutum değişikliğine gitme eğiliminde olduğunu görüyoruz. Türkiye ile Yunanistan arasında dostluk, barış ve işbirliği ilişkilerinin gün geçtikçe arttığını gözlemliyoruz. Türkiye'de özellikle son iki yılda İstanbul'daki Rum azınlığına yönelik çeşitli reformların uygulandığını büyük bir ilgiyle izlemekteyiz. Batı Trakya Türkleri Yunanistan'dan da benzer uygulamalar beklemektedir. Kaldı ki, iki ülke arasındaki ilişkilerin iyileşmesini ve her alanda gelişmesini en çok Batı Trakya Türkleri arzuluyor ve destekliyor. Siyasilerin ve diplomasi camiasının daha iyi bir gelecek için atacakları samimi ve olumlu adımlar halk tarafından her zaman takdir görecektir.

Örgütlenme Özgürlüğü

İskeçe Türk Birliği davası 1984'te başladı. Ancak istinaf mahkemesine yapılan başvuru 10 yıl bekletildi. İstinaf Mahkemesi 1994'te bir önceki mahkeme olan İskeçe Asliye Hukuk Mahkemesinin verdiği kapatılma kararını onayladı. Dava daha sonra Yargıtay'a götürüldü. Yargıtay onaylama dilekçesini yetersiz bulup kararı bozdu. Dava tekrar istinafa döndü. İstinaf mahkemesinin kararı değişmedi, bu sefer dava tekrar Yargıtay'a intikal ettirildi. Yargıtay davayı önemli bulup Yargıtay Genel Kurulu'na sevk etti. Yargıtay Genel Kurulu davayı 7 Şubat 2005'te görüşerek, İskeçe Türk Birliği'nin kapatılma kararını bu kez onayladı. Mahkemenin kararı Lozan Antlaşması'nda azınlığın milli kimlikle değil, dini kimlikle tanımlandığı gerekçesine dayandırıldı.

İTB, 15 Temmuz 2005 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurdu. 2008'de dava İTB lehine sonuçlandı. Yunanistan Sözleşmenin 6. maddesinin 1. fıkrasını ve 11. madde hükümlerini ihlal etme yüzünden suçlu bulundu.

Aynı yıl İTB yöneticileri ellerindeki AIHM kararıyla birlikte, İskeçe Türk Birliği'nin resmîyetinin iadesi için İskeçe Asliye Hukuk Mahkemesi'ne başvurdu. Mahkeme İTB'nin talebini reddetti. Dernek yöneticileri istinaf hakkını kullanarak, İstinaf Mahkemesi'ne başvurdu. İstinaf Mahkemesi de İTB'nin talebine ret kararı verince, dava Yargıtay'a intikal etti. Yargıtay 10 Kasım 2011 tarihinde davayı görüştü ve 24 Şubat 2012 tarihinde vermiş olduğu 353/2012

sayılı kararlar, İTB'nin AİHM kararı doğrultusunda resmîyetinin iadesi talebini reddetti.

Dolayısıyla İskeçe Türk Birliği davası ikinci kez iç hukuku tüketmiş oldu. Dernek yöneticileri davayı tekrar AİHM'ne götüreceklerini açıkladılar.

- Yunanistan, isimlerinde “Türk” ifadesine yer veren, örneğin Rodop İli Türk Kadınları Kültür Derneği gibi, sivil toplum kuruluşları ve derneklerin kurulmasını Yargıtay Yüksek Mahkemesi kararıyla yasaklamıştır.

- Aralık 2010'da İskeçe Asliye Hukuk Mahkemesine kuruluş dilekçesi sunan İskeçe İli Türk Kadınları Kültür Derneği'nin dilekçesi anılan mahkemenin 59/2011 sayılı kararı ile reddedilmiştir. Derneğin avukatı karara İstinaf Mahkemesi katında itirazda bulunma çalışmalarını sürdürmektedir.

- 2009 yılında kurulmak istenen Güney Meriç Azınlık Eğitim ve Kültür Derneği'nin tüzüğündeki “azınlık” kelimesi yüzünden başvurusu reddedilmiştir.

- Keza Rodop İli Evrenköy halkının kurmuş olduğu “Evrenköy Azınlık Eğitim, Kültür ve Folklor Derneğinin” dilekçesi de aynı gerekçe ile, Rodop İli Tek Hakimli Asliye Hukuk Mahkemesinin 171/2011 sayılı kararı ile reddedilmiştir.

- Trakya Camileri Din Görevlileri Derneği örgütlenme özgürlüğünün kısıtlanmasına başka bir örnek teşkil etmekte idi. Bu dernek 1995 yılında kurulmuş ve başvurusunda “Batı” ifadesinin, Trakya'nın Yunanlı oluşunu tartışmalı hale getirdiği ve tanınmasının, hükümet tarafından atanmış olan Müftülerin gücünü zayıflatacağı” bahanesiyle mahkeme tarafından reddedilmişti. Bu derneğin kurulmasına ancak Yunanistan Yargıtay Mahkemesi kararı ile Şubat 2005 yılında müsaade edilmiştir.

Azınlık Eğitimi

Lozan Antlaşmasının 40. Maddesinde şöyle denilmektedir: ... *Azınlık üyeleri, masrafları kendilerine ait olmak üzere, hayırsızlık, dini ve toplumsal kurumlar, okullar ve eğitim ve öğretim amaçlı sair kurumlar kurma, yönetme ve kontrol etme konusunda eşit haklara sahip olacaklar, buralarda kendi dillerini serbestçe kullanma ve kendi dinlerinin gereklerini serbestçe yapma hakkına sahip olacaklardır.*

Lozan Antlaşmasının 37. Maddesi uyarınca Türkiye ve Yunanistan, 38'den 44'e kadar maddelerde yer alan hükümlerin, temel hükümler olarak kabul edi-

leceğini ve hiçbir kanunun, yönetmeliğin, ya da resmi fiilin, bu hükümlere aykırı olmayacağını, aynı şekilde hiçbir kanunun, yönetmelik veya resmi tedbirin bu hükümler karşısında öncelikli olmayacağını taahhüt etmiştir.

Okul Dengesi

- Rodop ilinde nüfusun %45'ini oluşturan Yunanlılar için 24 ortaokul ve lise faaliyet gösterirken, nüfusun yüzde 55'ini oluşturan Batı Trakya Türkleri için sadece bir azınlık ortaokul ve lise ile bir medrese bulunmaktadır.

İskeçe'de ise nüfusun yüzde 55'ini oluşturan Yunanlılar için 37 ortaokul ve liseye karşılık nüfusun % 45'ini oluşturan Azınlığımız için sadece bir azınlık ortaokulu ve lisesi ile bir medrese bulunmaktadır. Yaklaşık 15 bin soydaşımızın yaşadığı Meriç ilinde ise azınlık ortaokulu ve lisesi yoktur. Bu dengesizlik, binlerce soydaşımızı çocuklarını Yunan devlet okullarında okutmaya sevk etmektedir.

- 2008 yılından bu yana uygulanan 10 yıllık zorunlu eğitim sistemi çerçevesinde, 1 yıllık anaokulu eğitimi de zorunlu eğitim kapsamına alınmıştır. Batı Trakya Türkleri azınlık okullarının bulunduğu her yere azınlık anaokulları kurulması talebini yıllar boyunca tekrarlamaktadır. Ancak, Yunan yönetimi yalnızca Türk çocuklarının devam ettiği ve Türkçe-Yunanca eğitimin yapıldığı azınlık ilkokullarının yanına, sadece Yunanca eğitim veren anaokulları kurmuştur. Bu anaokulların sayısı bugün 40'ı bulmaktadır.

- 2012 yılı itibariyle Batı Trakya'daki azınlık okullarının sayısı, en son yapılan birleştirmelerden sonra 174'e inmiştir.

Yunanistan ile Türkiye arasındaki ikili anlaşmalar uyarınca bu okullarda, ana dil olarak Türk müfredatı, resmi dil olarak da Yunan müfredatı uygulanmaktadır.

Azınlık eğitimi, sürekli olarak devlet müdahalesiyle karşı karşıya kalmıştır. Bunun sonucu olarak eğitimin özerk yapısında köklü değişiklikler gerçekleşmiş ve bu değişiklikler nedeniyle eğitimin kalitesi ciddi ölçüde erozyona uğramıştır. Halihazırda azınlık okulları, ne Yunanistan'ın ulusal eğitim hedefleriyle, ne de Türkçe müfredat ile Yunanca öğretim arasındaki hassas dengeyle uyumlu olmayan karmaşık, kısıtlayıcı bir dizi kanun ve yönetmeliklerle idare edilmektedir.

Mevcut haliyle Türk azınlığın eğitim sistemi temel eğitim ihtiyaçlarına cevap verememektedir. Bu durumun soydaşlar ile devlet arasında karşılıklı saygı

ve güven ortamının oluşmasına yardımcı olduğu da söylenemez. Bazı uzmanlar, bir umutsuzluk duygusu yaratmak ve ebeveyni, çocuklarını asimilasyonu hızlandırıp derinleştirecek olan devlet okullarına göndermeye zorlamak amacıyla azınlık eğitiminin kalitesinin kasıtlı olarak düşürüldüğü kanısındadır. Nedenleri ne olursa olsun, mevcut şartlar altında azınlık gençliği başarısızlığa mahkumdur. Öte yandan, bu durum Yunanistan'ın ulusal eğitim standartlarının aleyhine olup, ayrıca toplumun sosyal dokusuna da zarar vermektedir. Bunun da en basit nedeni, mevcut azınlık okullarının temel amacında ikinci sınıf vatandaşlar yetiştirilmesi yatmaktadır.

Hükümetin, AB'den temin edilen kaynaklarla (Yaklaşık 25 milyon Euro) desteklenen üstün teknik danışmanlık hizmetleriyle azınlık okullarının Yunanca müfredatını tek taraflı olarak iyileştirme çabaları istenen sonuçları sağlamamıştır. "Müslüman Çocukların Eğitimi Projesi"nin sınırlı bir etkisi olmuştur. Eğitim ve bilim camiası iki dilli eğitim sisteminin uygulandığı okullarda sadece bir dilin gelişmesi için tedbirin alınmasını "asimilasyon" ve haksızlık olarak değerlendirmişlerdir.

Encümen heyetleri:

Batı Trakya'daki azınlık ilkokulları özel ve özerk bir yapıya sahiptir. Özerkliği de öğrenci velileri tarafından seçilen encümen heyetlerine yasalarla sağlanan görev yetki ve sorumluluklarıyla sabittir. Encümen heyetleri okulun her türlü giderlerini karşılamak, müfredatın uygulanıp uygulanmadığını denetlemek ve en önemlisi de Türkçe müfredata hizmet verecek Türk öğretmenleri seçme yetkisine sahiptir. Hükümet, uzun yıllar sonra, 2002 yılında, azınlık ilkokullarında encümen heyetleri seçimlerini ilan etti. Bu yıldan itibaren encümen seçimleri yapılmasına rağmen, encümenlerin görev yetki ve sorumluluklarını düzenleyen 62092/ 10.06.2002 sayılı Bakanlık Kararı ile bir çok hak ve yetki makasa uğramıştır.

Öğretmen sorunu:

İki ülke arasından 1951 yılında imzalanan kültür anlaşması gereği Türkiye öğretmen okullarından mezun olan yaklaşık 400 öğretmenden ancak 150'si peyderpey göreve getirilmiş, geriye kalan 250 öğretmen bu güne kadar tayin edilmemiştir. O dönemde atanmış olan öğretmenler 1990'lı yılların sonunda başlayıp 2009 yılı sonuna kadar peyderpey zorunlu olarak emekliye sevk edilmiş ve 2009-2010 öğretim yılından itibaren Batı Trakya Türk Azınlık okullarında görev yapan Türkiye Öğretmen Okulu mezunu hiçbir öğretmen kal-

mamıştır. Öğretmen açığı 1968 yılında Cunta yönetimi tarafından Selanik'te kurulan ve Dışişleri Bakanlığı'na bağlı olan Selanik Özel Pedagoji Akademisi tarafından karşılanmaktadır. İki yıllık yüksek okul statüsünde olan bu akademiye Gümölcine ve Şahin'de bulunan Medreselerden mezun olan öğrenciler alınmaktadır. (5 yıl eğitim veren bu medreseler ne ortaokul, ne de lise müfredatına uymamaktadır. G2/5560/1999 sayılı Bakanlık Kararı ile 2000 yılından itibaren medreseler sözde lise statüsüne yükseltilmiş bulunmaktadır.)

Anayasaya aykırı bir şekilde kurulduğu belli olan SÖPA 2011'de bakanlık kararıyla kapatıldı. Yerine Selanik Aristotelio Üniversitesi Eğitim Fakültesi'de "Müslüman öğrencilere" yüzde 20 kontenjan ayrılmıştır. Bu kontenjan sayesinde 2011-2012 öğretim yılında eğitim fakültesine 20 soydaş öğrenci alınmış bulunmaktadır. Bu öğrenciler, haftada seçmeli olarak birkaç saat Türkçe dersi görmektedir. Yeni bölümün tam olarak nasıl çalışacağı konusunda birçok soru işareti hala cevapsızdır.

Kıtap sorunu:

Türkiye ile Yunanistan arasında eğitim ve kültür alanında imzalanan anlaşmalar gereği Batı Trakya'daki azınlık okullarında okutulacak ders kitapları Türkiye tarafından, İstanbul'daki Rum okullarında okutulacak Yunanca ders kitapları da Yunanistan tarafından basılıp gönderilmektedir.

Azınlık ilkokulları 2000 yılına kadar 1960 baskısı Türkçe ders kitapları ile ders yapmaktaydı. 2000'li yıllardan sonra her yıl Türkiye'de basılan İlkokul, ortaokul ve lise ders kitapları Batı Trakya'daki Türk okullarında okutulmak üzere gönderilmektedir.

Azınlığın en büyük ve en ciddi sorunlarının başında gelen eğitim sorunu ile ilgili olarak yıllarca verilen diyalog mücadelesi daima karşılıksız kalmıştır. Azınlığın haklı taleplerine Yunan devleti hiç bir zaman cevap vermemiştir.

Din ve Vicdan Özgürlüğü

Batı Trakya Türkleri'nin din ve vicdan özgürlüğü anlamında çeşitli sorunları bulunmaktadır. Müslüman dini liderlerin, yani Müftülerin devam eden kurumsal sorunlarının çözümüne yönelik hiçbir ilerleme kaydedilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AIHM), iki ayrı davada, yani Yunanistan Aleyhine Şerif davasında (14 Aralık 1999 – Dava No: 38178/97) ve Yunanistan Aleyhine AGA davasında (17 Ekim 2003 – Dava No: 50776/99 & 52912/99) Yunanistan'ın, Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonunun 9. Maddesini ihlal et-

tiği sonucuna varmıştır. Mahkeme, 9. Madde ihlali olduğuna ilişkin tespiti nedeniyle, 10. Madde ihlali iddialarını grşmemeyi tercih etmiştir.

Devlet, azınlığın seçilmiş Mftlerini göz ardı etmeye devam etmekte ve kendi insanları arasında bile itibar ve saygıdan yoksun olan atanmış mftlerle çalışmayı sürdürmektedir.

Gmlcine, İskeçe ve Dimetoka'daki Mftlklere devlet tarafından tayin edilmiş olan kişilerin yetkisi tartışmalıdır, nkn bu kişiler azınlık toplumu tarafından kabul edilmediği gibi, toplum içinde saygı da görmemektedirler. Azınlık toplumunun hiçbir dini, sosyal, kültürel ve eğitimsel toplantısına davet edilmemektedir. Son zamanlarda din devleti olan Yunanistan'ın da laik sisteme geçişi gündeme gelmiştir. Bu tartışmalar sürerken Batı Trakya'daki müftülük sorununun zm de gündeme gelebileceği haberleri yayılmaktadır.

AİHM kararlarına ve Yargıtayın, müftülerin cemaate yönelik mesajlarının bir yetki ihlali oluşturmayacağı ve bu nedenle herhangi bir cezai müeyyide gerektirmediği yolundaki içtihadına rağmen, İskeçe'nin eski seçilmiş müftüsü rahmetli Mehmet Emin Ağa 2003 yılına kadar adli kovuşturmalara tabi tutulmuştu. Ancak, 2003 yılı sonlarına doğru, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde görülenler dışında, aleyhine açılmış olan ve devam eden tüm davalar düşmüştür. 1990 ile 2003 yılları arasında Mehmet Emin Ağa hakkında 20'yi aşkın ceza davası açılmış ve temyizlerden sonra 63 aya indirilen 129 ayı aşkın hapse mahkm edilmişti.

Vakıflar

Vakıflar, Azınlığın kültürel, tarihi ve dini mirasının temel bir parçasını oluşturmaktadır.

Vakıflar yakın zamana kadar Albaylar Cuntası'nın 1965'li yıllarda tayin etmiş olduğu kişiler tarafından yönetiliyordu. Bu kişilerin ölmesi sonucu yönetim yeni yöneticiler tayin etmiştir. Bugün Dimetoka, Gmlcine ve İskeçe vakıfları devletin atadığı kişiler tarafından yönetilmektedir. Azınlığın bugün için bu vakıflar üzerinde hiçbir denetim ve tasarruf hakkı bulunmamaktadır.

Devlet, bu vakıfların vergi muafiyetini göz ardı ederek, Müslüman Vakıflarının mülkiyetindeki mal varlıklarına aşırı vergiler ve yasal yaptırımlar uygulamaya devam etmektedir. Çıkarılmış olan bir yasayla her ne kadar bu vakıfların 6 milyonu Euro'yu aşkın gelir vergisi cezaları affedilmişse de halen 1.200.000 Euro'yu aşan cezaları mevcuttur. Bu cezalar karşılığı pek çok vakıf malına ipotek konmuş bulunmaktadır.

Azınlığın, bu vakıfları yönetememesi ve hesaplarına erişememesi, ayrıca, bu vakıflardan elde edilen gelirleri, okulların, camilerin, mezarlıkların v.s. bakımı ve iyileştirilmesi gibi toplumun hayati ihtiyaçları için harcamalarına da engel olmaktadır.

Azınlık liderlerinin tekrarlanan çağrılarına ve yüksek dereceli Devlet Memurları (Bölge Genel Sekreterliği, İçişleri Bakanı ve Dışişleri Bakanı) katında yapmış olduğu başvurular sonucu, azınlığın geleneklerine ve beklentilerine paralel yeni yasal düzenlemelerin yapılacağı ve yeni vakıf kurulları için serbest seçimlerin yapılmasına izin verileceği yolundaki açıklamaları sonucu, 2008 yılında 3647 sayılı vakıflar yasası çıkarılmıştır. Söz konusu yasa kesinlikle azınlıkla diyalog yapılmadan çıkarılmış ve her ne kadar seçimleri öngörmesine rağmen, vakıfları parçaladığı ve bazı durumlarda Bölge Genel Sekreteri'ne başkan atama yetkisi verdiği için, azınlıktan gelen şiddetli itirazlar sonucu, uygulanamamıştır. Azınlık ilgili kanun üzerinde yapılacak bazı düzeltmeleri görüşmek üzere devletle sürekli diyalog yollara aramaktadır.

Vatandaşlıktan Çıkarılan /Vatansızlar Sorunu

Yunanistan Vatandaşlık Kanununun (1955 tarih ve 3370 sayılı Kanun) 19. Maddesi, ırkçı ayrımcılığın ve temel vatandaşlık hakkının kaba ihlaline bariz bir örnek teşkil etmektedir. Bu madde, Yunanistan anayasasına ve uluslararası hukuka aykırı olup, şu hükmü getirmektedir: *“Yunan kökenli olmayan ve geri dönme niyeti olmaksızın Yunanistan’dan ayrılan bir vatandaştın, Yunan vatandaşlığını kaybettiği ilan edilebilir. Aynı şey, Yunan olmayan etnik kökenden gelen, Yunan anne ve babadan doğan ve yurt dışında ikamet eden kişiler için de geçerli olacaktır. Her iki ebeveynin, ya da hayattaki ebeveynin de vatandaşlığı kaybetmesi halinde, yurtdışında yaşayan küçük çocukları da Yunan vatandaşlığından çıkarılabilir.”*

23 Ocak 1998 tarihinde Yunanistan Vatandaşlık Kanununun 19. Maddesi parlamento tarafından yürürlükten kaldırılmıştır. Bu adım, gerek uluslararası toplum, gerekse Türk azınlık tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

Ne var ki, o tarihteki Yunanistan İçişleri Bakanı Alekos Papadopoulos, bu maddenin iptalinin, geriye dönük işlemeyeceğini açıklamıştır. Ayrıca, 19. Maddenin, o tarihten itibaren yaklaşık 60,000 kişinin Yunanistan vatandaşlığını kaybetmesine neden olan 1955 tarihli yasal bir düzenlemeye dayalı olarak yürürlüğe girdiğini belirtmiştir. Bu uygulamanın kurbanlarının çoğu, Türk azınlığının üyeleridir. Bu maddenin mağduru 200 civarında soydaşımız halen Yunanistan’da uyruksuz olarak yaşamaktadır.

Devletin vatandaşlıktan ıskat işlemlerinin büyük çoğunluğu, Yunan Anayasasına olduğu kadar, Yunanistan'ın imza atmış olduğu çok sayıda uluslararası belgeye de aykırı olarak, yurtdışında bulunan vatandaşlar aleyhine idari kararlar şeklinde yürürlüğe konmuştur.

Anayasanın 4. Maddesi:

i. *Bütün Yunanlılar kanun önünde eşittir.*

ii...

iii. *Yunan vatandaşlığından çıkarılmaya, sadece gönüllü olarak başka bir ülke vatandaşlığının alınması, ya da yabancı bir ülkede ulusal çıkarılara aykırı hizmetlerin yürütülmesi halinde, ayrıntıları kanunla öngörülen şartlar ve işlemler çerçevesinde mümkün olabilecektir...*

Anayasanın 20. Maddesi:

i. *Herkes, mahkemeler yoluyla yasal koruma alma hakkına sahip olacak ve kanunla öngörülen hakları veya çıkarları ile ilgili görüşlerini mahkemeler huzurunda ifade edebilecektir.*

ii. *Bir kişinin bir ön duruşma hakkı, söz konusu kişinin hak veya çıkarları pahasına kabul edilen idari bir fil veya önlem için de ayrıca geçerlidir.*

Anayasanın 25. Maddesi:

Bir birey ve toplumun bir üyesi olarak insanların hakları ile anayasal refah devleti prensibi, devlet tarafından garanti edilmiştir. Devletin tüm kurumları, bu hakların engellenmeksizin ve etkili bir şekilde kullanılmasını sağlamakta mükellef olacaktır...

Ne var ki tecrübeler, 19. Maddenin iptalinden sonra, durumu düzeltecek için pek bir şey yapılmadığını göstermektedir. Az sayıda istisna dışında, vatandaşlıktan atılanlar Yunanistan vatandaşlığını geri kazanmış değildir. Hâlihazırda, ülke içinde 200 civarında ve yurtdışında yaşayan binlerce vatansız insan bulunmaktadır.

Ülkeyi hiçbir zaman terk etmeyen Yunan vatandaşlarınının 19. Madde kapsamında (...geri dönme niyeti olmaksızın ülkeden ayrılmış olmak...) vatandaşlıktan atılmaları anlaşılır gibi değildir. Öyle görünüyor ki, bu kategoride Yunanistan'da yaşayan yüzlerce mağdur bulunmaktadır. Hükümetin şu ana kadar tekrarlanan vaatlerine rağmen, söz konusu vatansız insanlardan sadece

belli bir bölümüne vatandaşlık verilmiş ve bu da sanki söz konusu kişiler sıradan üçüncü ülke vatandaşlarıymış gibi, bir naturalizasyon (vatandaşlığa alma) süreci yoluyla yapılmıştır.

Binlerce insan, vatandaşlıklarının ellerinden alınması amacıyla devlet (*Vatandaşlık Konseyi kararları yoluyla İçişleri Bakanlığı*) tarafından kullanılan belgelerin ve sözde “kanıtların” ya farkında değildir, ya da bunlara erişmelerine izin verilmemektedir. Bu da hassas belgelerin “gizliliği” bahanesiyle yapılmaktadır. Bu tür bilgilerin açıklanmasının, ulusal çıkarlara zarar vereceği ve Yunanistan’ın ününe gölge düşüreceği gerekçesiyle, Yunanistan Ombudsman’ının bile bu belgelere erişmesine izin verilmeyebileceği söylenmektedir. Ulusal mahkemeler, başvuruların, dava açmakta geç kalındığı, ya da gerekli kanıtları/belgeleri sunulmadığı gibi gerekçelerle kararları geciktirmekte ve/veya davaları reddetmektedir.

21 Eylül 1999 yılında Viyana’daki AGİT Uygulama Gözden Geçirme Konferansında Yunan Delegasyonu, Yunanistan-Helsinki İzleme (GHM) ve Uluslararası Azınlık Hakları Grubunun (MRG) Yunanistan raporlarının sunuşunu müteakip cevap hakkını kullanarak şunları ifade etmiştir:

... Ortaya konan soru, vatandaşlıklarını kaybeden insanlarla ne yapılabileceğidir. Yunan Hükümetinin bu konudaki pozisyonu açıktır: Yunan vatandaşlığı almayı arzu eden kişiler, Yunan Hukuku ile öngörülen yasal işlemler yoluyla vatandaşlık başvurusunda bulunabilir... Not Yunanistan’ın bu tutumu 1999’dan bu yana maalesef değişmemiştir.

Şu ana kadar, vatandaşlıklarını geri kazanmalarını mümkün kılacak şekilde 19. Madde kurbanlarına bir çıkış yolu sağlayacak hiçbir özel prosedürün düzenlenmemiş olmasının nedenlerini anlamak zordur.

Müslüman Türk azınlığın üyeleri, Lozan Barış Antlaşması ve ilgili protokollerle verilen özel bir statüden yararlanmaktadır. Müslüman Türk Azınlığı, Yunan nüfusunun, Birinci Dünya Savaşı sonunda Türkiye ile Yunanistan arasında gerçekleşen nüfus değişiminden muaf tutulan “etablis” (yerleşik) unsurları olarak değerlendirilmektedir. Bu kişiler, aynı Antlaşma ve bu antlaşmayla ilişkili belgelerle koruma altına alınan münhasır azınlık haklarından yararlanmaktadır. Vatandaşlık elde etmek için naturalizasyon (vatandaşlığa kabul) prosedürünün uygulanması halinde bu yöntem, özel azınlık haklarını ve ayrıcalıklarının kullanmalarını engellemektedir.

Müslüman Türk azınlığı üyelerinin Yunan vatandaşlığından çıkarılması ve sonuçta vatansızlık da uluslararası anlaşmaların ve özellikle de AB müktesebatının ihlalidir. Buna ilave olarak, Yunanistan'ın Avrupa Birliğine giriş tarihi (1981) itibarıyla, Yunanistan vatandaşları ortak AB sınırları dâhilinde “Avrupa Vatandaşlığı” haklarını, yani serbest dolaşım, istihdam, mülkiyet haklarını, vb. hakları kazanmışlardır, ancak bu haklar da ihlal edilmiştir.

Yunanistan'ın, bir yasal düzenlemeyle ve mağdurların, vatandaşlıklarını tekrar kazanmak için başvurmalarını sağlayacak pratik bir yöntem uygulamaya koyarak, Vatandaşlık Kanununun 19. Maddesi hükümleri uyarınca alınan tüm vatandaşlıktan çıkarma kararlarını iptal etmek (*Suç işlendiğine dair kanıtlarla desteklenmediği sürece... bu durumda 19. Madde kapsamında vatandaşlıktan çıkarmanın uygulanmaması gerekirdi...*) suretiyle, genel bir çözüm sunarak, bu tarihi hatayı düzeltmesi gerekmektedir. Ayrıca Yunanistan'ın, Yunan vatandaşlığına tekrar geçmeyi istesinler veya istemesinler, 19. Madde mağdurlarına ve bunların ailelerine, vatanlarını ve akrabalarını kolayca ve engellenmeksizin ziyaret etme imkanı tanıması beklenmektedir.

Siyasi Katılım ve Temsil

Türk azınlığı, Yunanistan nüfusunun % 1'inin biraz üstünde bir kesimi temsil etmektedir. Doğu Makedonya ve Trakya Bölge Genel Sekreterliği'nin resmi internet sitesinde bu rakam 140.000-145.000 olarak ifade edilmektedir. Bu rakamlar arasındaki fark kısmen üçüncü ülkelerde yaşayan, okuyan veya çalışan nüfus gruplarından olduğu kadar, iç göçlerden de kaynaklanmaktadır. (Atina'da yaşayan dikkate değer sayıda bir azınlık toplumu bulunmaktadır.)

Genel seçimlerde % 3 ulusal barajının konulmasıyla azınlıklar, bağımsız adaylar veya kendi siyasi partileri yoluyla kendi temsilcilerini seçip parlamentoya gönderme hakkını kaybetmiştir. Bu barajın konulmasından sonra azınlık adayları, seçimlere diğer siyasi partilerin listelerinden girmek zorunda kalmıştır. Yasal ve demokratik korumaların bulunmaması nedeniyle ve azınlığın mahalli sınırlar içerisindeki demografik ağırlığını sulandıran idari oyunların (illerin birleştirilmesi, Pontuslu Rum göçmelerin Batı Trakya'ya yerleştirilmesi gibi) bir sonucu olarak, mevcut seçim sistemi, azınlığın, mahalli idarelerin karma organlarında olduğu kadar Yunanistan Ulusal Meclisinde de orantılı bir şekilde temsilini garanti etmemektedir.